

S CEPINOM IN VRVJO.

(DALJE.)

JANKO MLAKAR.

12. Cedeška dolina.

Najkrajši pa tudi najlepši dohod z Ortlerskih planin dopod Bernine je skozi dolino Furvo do mesta Bormia in odtod dalje po dolini Violi do Pontrezine. Tudi jaz sem si izbral to pot; toda še danes mi je žal, da sem to storil, zakaj pripeljala me ni do cilja. Malo je manjkalo, da nisem prišel nekam, kamor še v sanjah nisem nameraval. Naj torej popišem vse lepo po vrsti, kako bi bila kmalu ta pot postala zame usodna.

Nad kotom Cedeške doline leži troje mičnih jezerc. Pri teh se poslovim od vodnika in mahnem ob produ Cedeškega ledenika navzdol. Zdelo se mi je, da poti ne morem zgrešiti. Vodnik me je samo opomnil, da se moram bolj na desno držati, da pridem na stezo. Toda jaz sem se malo brigal za njegov opomin. Vedno sem gledal na Monte Cevedale, na katerem je bilo malodane turistov kakor romarjev na Brezjah med šmarnimi mašami. Zato nisem prav nič zapazil, da se zbirajo neštevilni odtoki ledenikov v vedno bolj naraščajoči potok. Ko sem se slednjič nagledal in se ozrl po stezi, jo zapazim onostran potoka. Preskočiti ga nisem mogel, ker je na tem mestu struga že preširoka. Najpametneje bi bil naredil, ako bi bil šel kakih par sto korakov nazaj, kjer je potok še tako majhen, da bi bil prebredel brez vsake težave črezenj. Toda, da bi nazaj hodil, o tem še premišljeval nisem. V dolini se struga razširi, voda bo plitva in jaz prebredem potok ter se obenem malo shladim. Tako sem modroval in šel dalje. Domišljeval sem si celo, da sem našel bližnjico, ker sem kolovratil naravnost navzdol, a steza se vije v velikih ovinkih. Sčasoma se mi je pa »bližnjica« zdela le prenerodna, ker sem moral preskakovati neštevilne potočke, ki jih pošilja M. Pasquale s svojih ledenikov. Velika nevolja se me je zato polastila, ko sem zagledal par metrov od sebe tik nad potokom laško kočo »Campanna Cedeh«. Na klopi pred njo se je solnčilo nekaj turistov in pokončevalo ogromne množine jedi in pijače, jaz sem pa na tej strani požiral sline.

Sedem na skalo in premišlujem, kako bi prišel do jedi. Za pijačo mi ni bilo, saj je okroginokrog mene curljalo in žuborelo.

Lačen sem bil pa precej. Vzel sem sicer v Halleški koči nekaj brašna, ki sem ga pa dal vodniku, ker sem se nameraval okrepčati v laški koči. Sedaj se pa okrepčaj, če se moreš! Naenkrat mi šine dobra misel v glavo. Začnem se dreti na vse pretege in migati z rokami. En hribolazec vstane, približa se mi kolikor mogoče ter nekaj laški zamomlja. Jaz ga pa poprosim z najvljudnejšimi nemškimi izrazi, naj blagovoli poklicati oskrbnika iz koč. Toda glej ga spaka! Prilezel sem le nekaj sto metrov čez mejo in že nisem ničesar opravil z nemščino. Zamahnil je z roko, češ, da nemški ne razume, in zaropotal zopet nekaj laški. Sedaj so prišli še ostali turisti gledat, kaj se meniva, a vsi skupaj niso premogli nemške besede. Kaj naj storim? Laški ne znam, nemški oni ne, poskusim pa s slovenščino. Morda bode tu več sreče.

»Vi laški potepuhi«, začnem vpiti, »vi rokomavsarji, podrepne muhe, pojdite domov polento jest, ne pa poštene lačne hribolazce motit s svojimi gostijami! Ako ne gre takoj eden klicat oskrbnika, nažgem vas s kamenjem, da me bodete pomnili«.

In glej, kdo bi si mislil — razumeli so me! Tako sem jih ugnal z jezikom, da jo je takoj eden pocedil v kočo in se prikazal zopet v hipu z oskrbnikom. Ta je pa razumel toliko nemški, da sem mu dopovedal, naj mi vrže čez vodo sira in kruha. Denar sem mu kar naprej poslal po zračni pošti. Rad bi bil dobil tudi steklenico vina, toda bal sem se, da bi se ne razbila, ako bi je ne ujel. Rekel sem sicer oskrbniku, da mu takoj plačam steklenico, če se ne razbije, mož pa ni hotel skleniti kupčije; zahteval je trdovratno denar naprej. Zato sem mu pokazal figo, napil se vode in odjadral naprej.

Pot je bila pa vedno težavnejša. Moral sem veliko plezati in delati ovinke, ker so bili bregovi vedno strmejši. »To si lep hribolazec!« sem si očital. »Tu ležeš po vseh štirih, ko imaš pred nosom onkraj vode najlepšo stezo. Zares, krasno bližnjico si našel!«

Tako sem se jezil sam nad seboj in zrl po dolini, če bi kje zagledal bel prod, zanesljivo znamenje, da se je struga razširila. Toda kamor so mi segale oči, videl sem le globoko grapo z navpičnimi bregovi.

Po jako zamudnem plezanju pridem zopet k strugi. Sredi potoka je molela iz šumečih valov uglajena skala. Tuintam je pljusnil kak val nanjo in zdrknil na drugi strani doli, divjal naprej in strmoglavil v lepem padcu v šumeči kotel.

»Tu ali pa nikjer«, si mislim. »Najprej skočim na skalo in odtod na breg, kamor me je tako prijazno vabila steza«.

Že hočem nahrbtnik naprej poslati, da bi laže skočil, ko mi oči nehote obvisijo na podkovanih črevlji. »Kaj pa, če ti črevlji zdrknejo na uglajeni, dober pedenj široki skali; potem zdrkneš tudi ti vznak v valove, ki te radostno ponesejo v slap. To bo pač najbližja bližnjica na drugi svet!«

Ta misel me je malo ostrašila. Toda kako naj drugače pridem čez? Potok se izliva na koncu doline v divji Frodolfo, ravno tam, kjer ta pridere z ledenika Forna. Ako tu ne morem čez, kar je skoraj gotovo, potem sem odrezan od doline Furve. V tem slučaju bi mi ne kazalo drugega, kakor šest ali sedem ur nazaj lesti do Cedeškega ledenika. Pač slaba tolažba!

Tako sem se posvetoval sam s seboj, toda kaj pametnega si nisem mogel izmisliti. Kakor bi se mi rogalo, se je smehljalo nad menoj temnomodro nebo, ki ga ni kalil noben oblaček. V kotu doline mi je Kinig še vedno kazal ponosno svoje srebrno teme, pri izhodu so se pa lovili solnčni žarki na velikanskem ledeniku Fornu. Bil je pogled, da bi srce strepetalo veselja, toda name ni zelo vplival. Malo me je že skrbelo, da bodem morda moral nazaj po isti poti, po kateri sem prišel. Vkljub temu sem radovedno motril ostre vrhove južnoortlerskih planin. Med Tresserom in Punto S. Matteo sem zapazil krásno, ostro črtano piramido, molečo iz ledenega vznožja. Ko premišljam, je li vredno izvleči zemljevid, da pogledam, kateri vrh se tako lepo vidi, mi šine v glavo, da obenem tudi lahko izvem, če drži kak most čez potok. Da se nisem že poprej tega domislil! Urno pogledam na zemljevid in blizu izhoda doline vidim vrisan most »Ponte della Girella«. »Sedaj sem pa na konju«, si mislim. »Kjer je most, tam mora biti tudi pot. Nekje moram priti na stezo.«

In zares, nisem se motil. Kmalu prispem na kozjo stezo, ki me je pripeljala slednjič na zaželjeni most. Globoko pod menoj je divjal potok, kakor bi se jezil, ker se nisem hotel seznaniti z njegovimi valovi. »Bližnjica« mi je sicer podaljšala pot za celo uro; zato mi je pa dala dober nauk, kam hribolazca zapeljeta zijavost in lahkomiselnost. Veselo sem se gugal po lepi poti navzdol, ko se mi naenkrat odpre razgled na divje razpokani jezik ledenika Forna. Nisem se mogel premagati, da bi si ga ne bil ogledal bliže. Zapustil sem varno pot in splezal po strmih pobočju na breg Frodolfa. Naprej nisem mogel. Toda čemu bi še dalje silil! Komaj za lučaj daleč od mene so že odpirale seženj široke razpoke svoja temnomodra žrela. Sedaj sem tudi uvidel, da je bila moja slutnja opravičena, da bom moral nazaj, če ne najdem prehoda čez potok; ledenik in Frodolfo bi mi bila zaprla pot.

Solnce me je neusmiljeno žgalo in me opominjalo, da se je ura že nagnila čez poldne. Hitro jo torej pocedim po dolini Furvi navzdol.

(Konec prihodnjič.)

~~~~~

V GORAH KAVKAZA.

PETRUŠKA.

(DALJE.)

Nedaleč odtod se začena dolina, v kateri se razteza največji in najveličastnejši lednik Elbrusa in obenem vsega Kavkaza: Terskol. Po tem ledniku, ki sega notri do sredine jugovzhodnega sklona Elbrusovega, se vzpenjajo vsi turisti na goro. Prvi je bil na Elbrusu (5629 m) 1868. leta Anglež prof. Freshfield, potem na čelu več drugih Angležev l. 1874. Growet, leta 1884. se je vzel nanj Mažar Dössy, potem jih je pa vsako leto nekoliko poskušalo zlesti nanj. Izmed Rusov je bil prvi na njem 13. julija 1890. leta slavni hribolazec in topograf A. V. Pastuhóv, ki se je povzpel na skoraj vse druge večje kavkaške velikane, kakor n. pr. na Kazbek, Ararat, Alagez i. d., in ki leži pokopan po svoji želji na gori Mašuku pri Pjatigorsku, odkoder je ob lepem vremenu viden ves kavkaški hrbet od Kazbeka in dalje za Elbrus.

Še pred nočjo ležem v posteljo; no, radi stenic ne morem spati, zato skočim iz postelje in grem na seno. Tu je prav prijetno in šklopotanje dežja ob streho ter zavijanje vetra me potopita kmalu v trdno spanje. Zjutraj odidem v ono dolinico, kjer živi ruski stražnik, in z njim dalje po dolinici kvišku v gore. Za dobro uro prideva do pastirja, ki nama pove, da šatore Nemci ne daleč odtoč pod Šheldskim lednikom. Ko prideva k njim, se ravno odpravljajo nazaj v dolino. To so — po sodbi drugih Nemcev — najslavnejši nemški hribolazci: monakovski inženir - učitelj Hans Pfann in Nirenberžana inženir Ludwig Distel in doktor Georg Leuchs. Štiri dni so bili že v teh gorah in zlezli na par silno težavnih vrhov, a zdaj se vračajo v dolino in od tam čez sedlo Osengi (Juzengi) v Svanetijo, kjer se mislijo prvi povzpeti na oba vrha strme Ušbe. Na Elbrusu so res bili, toda na njegovem vrhu samo prva dva, Leuchs je pa bil bolan in se je moral vrniti nazaj v šator, ki so ga bili postavili na skalovju pri ledniku. Ta je srečno došel v šator, ona dva sta pa — baje že nazaj grede z vrha — zašla v megli in nevihti, spala na snegu, drugo jutro prišla v dolino reke Malke, t. j. čisto v drugo stran, kakor

je bil njih šator, in se napotila od tam čez gore v Urusbijevo, kjer je med tem časom že doktor naznanil županstvu, da sta se tovariša ponesrečila in da ju je treba iti iskat. Veselje je bilo seveda veliko, ko so se zopet vsi trije nenadoma sešli zdravi. Knez v Urusbijevu pa je njim v slavo napravil celo pojedino. —

Ker ob takem vremenu niti misliti ni na Elbrus, sklenem po njih svetu, iti ž njimi v Svanetijo in od tam dalje, kamor se mi bo zljubilo. Ko nalože vse težje reči na muli, ki so ju kupili za sto rubljev od prebrisanih gorjancev, zadenejo vsak svoj nahrbtnik na ramo in hajdi v dolino. Po poti fotografuje Pfann gore z dveh mest; v resnici vredno delo, ker tako raztrganih, skoro navpičnih gor, takih lepih lednikov in sploh tako divje okolice ne najdete morebiti nikjer drugod.

Ko dospemo v stražnico in razložimo z mul tovor, pride nemški nosač iz bližnje vasi in nas povabi v imenu poročencev in svatov na tatarsko svatbo. Prav imenitno nam postrežejo. Na svatbi se seznanimo s svanetskim knezom Bekerbejem Dedaški-ljanijem in se zmenimo, da pojdemo skupaj drugi dan čez sedlo v Svanetijo. O mraku odidemo domov in takoj ležemo spat. Jaz počivam zopet na mrvi, Nemci pa na travi pod šatorom. Po noči me prebudi strašna nevihta, no pri pljuskanju vode pod kapom in ob šumu dežja na strehi me zopet premaga sen.

4. Črez sedlo Osengi (Juzengi 3375 m) v Svanetijo.

Jutro po dežju je krasno, da si lepšega ne moremo želeli. Ob devetih naložimo vse potrebno na muli in odidemo počasi po silno strmi stezi proti sedlu. Dobre volje smo vsi; drug drugemu pripovedujemo, kar se nam je kdaj prigodilo smešnega, in se norčujemo iz nosača gorca Barjuka, mladega in postavnega fanta, ki poganja muli in kriči na vse pretege nad njima z nemškimi psovki, ki se jih je naučil od Nemcev. Globoko pod nami divja med skalami in črez skale hudournik, ki je vsled nočnega dežja narastel v celo reko, in nosi s seboj rušine in star, oglođan les.

Ob eni popoldne pridemo po desni, strmi strani na precej prostorno poljano, na kateri se okroginokrog zbira z lednikov voda, bela ko mleko. Na južnovzhodni strani se ustavimo pri studencu in postavimo šatora. Ravno nad nami in pred nami se raztezajo ledniki notri tja pod gore, visoke nad 4000 metrov. Nosač Barjuk gre iskat lesa in kmalu zaplapola pod kotlom ogenj. Po kosilu poležemo v travo na solnce, ki nas prav prijetno ogreva od mraza, vejočega nam v podobi vetra sem od snežnikov. Dan je lep; no,

proti večeru se začno zbirati iz vseh strani megle in veter jih priganja vedno večje in večje trume čez sedlo iz Svanetije, in kmalu je vse nebo pokrito ž njimi.

Znočilo se je. Ležemo spat, toda strašna ploha, ki se ulije, in blisk in grom nam ne dado spati. Kdor je že skusil, samo ta ve, kaj je nevihta v gorah. Ker nismo jarka izkopali okrog šatora, priteče vanj voda in nam namoči ležišča in vse, kar ji pride na pot. Proti jutru preneha nevihta, solnce se pokaže včasih izza oblakov in naš nosač gre že po muli, ki se paseta po livadi, da odrinemo dalje. Ni ju še pripeljal, ko se vnovič ulije dež, in mi moramo zopet zbežati pod šator. Dež pada ves dan. Jaz sedim v šatoru in prečitam Molierovega »Skopuha« v nemškem prevodu, ki mi ga je dal dr. Distel; Pfann nam skrbi za jed, a Leuchs pase lenobo. Iz bližnjega koša (pastirske kočje) pride sin urusbijevskega kneza in pove, da so on, dva kneza Dadiškiljanija in ena gospodična nočevali pri košu in da so vsi premočeni do kože. Fantička prav toplo odenemo, pa zaspi pri nas v šatoru. Popoldne prideta oba kneza k nam na čaj. Silno prijazna sta in mnogo govorimo.

Po noči se prevedri in v petek, dne 8. avgusta zjutraj, je nebo temnomodro ter le majhne, razkosane meglice tavajo po njem. Hitro poderemo šatora, zavijemo v platno razne manjše reči in naložimo vse na muli, ki ju je Barjuk šel navsezgodaj iskat in ju ravnokar pripeljal s planine za košem. Ko smo že z vsem gotovi, pridejo iz koša knezi in njih nosači in takoj gredo dalje. Pot nas vodi izprva po planoti, toda ne dolgo, na višini 2500 metrov (taborili smo 2450 metrov nad morjem) zavije na desno stransko moreno Osenškega lednika in pelje po njej kakor po ogromnem nasipu par sto metrov kvišku; nato pa krene naenkrat naravnost med skalovje in drži po njem strmo proti grebenu hrbta, na katerega se naslanja vrhnji Osenški lednik, ki sega prav do sedla. Knez Bekerbej, sedemdesetleten starec, jaha na konju, ko je pa že prestrma steza, zleze ž njega in da uzdo enemu iz nosačev, sam gre pa peš zadaj, opiraje se na dolgo okovano palico.

Ker se meni zdi vsa ta naša hoja prepočasna, pustim druge za seboj in grem sam naprej. Še predno prilezem na vrhnji lednik, me srečajo Svaneti, knezovi sluge, ki mu pridejo vselej napol pota naproti, kadar se vrača iz Urusbijeva domov v Mazeri. Lednik je poln razpoklin, in ker je padlo poslednje dni precej snega, ki jih je mnogo na videz zakril, je hoja po njem precej nevarna. No, Svaneti poznajo vse te lednikove lastnosti in se vedo prav čedno izogniti vsem pastem. Sredi lednika srečam zopet kakih dvajset svanetskih koscev, ki gredo na dnino v Tersko oblast kosit seno.

Ob enajstih sem že na Osenškem sedlu (3375 *m*), ki ga imenujejo v zemljevidih tudi »pereval Bečo ali Gutski«.

Sedem na sedlo in čakam ostalih celo uro. Lep dan je. Solnce sije toplo. Tam onostran Donguzurunskih gor se mi smehlja nasproti Elbrus; videti je kakor dve glavi oškrbanega sladkorja ali pa srebrna škofova kapa. Še dalje se vzpenja cela vrsta drugih sneženih velikánov. V dolini Osenški šumi voda, raz gore se pa usipljejo in spuščajo v zadnjih dveh dneh nanovo zapadli snegovi. Vse je čisto, le iz Svanetije se dvigajo zopet goste, sive megle in se prijemljejo sneženih vrhov, kakor bi se bale iti čez globoke doline. Ker ne vem od dolgega časa, kaj naj bi počel, natrgam par drobnih belih in rumenih cvetlic, ki jih mislim iz Kutaisa poslati našim domov.

No, slednjič se vendar pokaže prvi človek z oslom na snegu in za njim še par drugih, ki mi povedo, da je Nemcem ena mula padla v lednikovo razpoko in da je še dozdej niso izvlekli. In komaj stopijo z lednika na trda tla, se razprtajo in hite zopet nazaj čez lednik. Tudi jaz hočem iti pomagat Nemcem, no ne morem: eden izmed Svanetov je vzel mojo palico s seboj, a brez nje ni mogoče narediti na tej strmini niti koraka naprej. In tako mineta še dve uri, predno je vsa naša družba razen Barjuka in one mule, ki je padla v razpoko, zopet skupaj na sedlu. Ko so po dolgem času izvlekli mulo vso premečkano iz jame, so poslali ž njo Barjuka nazaj v Baksansko dolino, a med Svaneti so najeli par ljudi, ki naj jim nosijo vse potrebne reči, katerih niso smeli odposlati z mulo vred v dolino.

Ko se nekoliko pokrepčamo z mrzlo jedjo, krenemo počasi dalje. Naravnost s sedla vodi sicer v dolino stezica, toda po njej ni zdaj mogoče iti, ker so se naredile na spodnjem ledniku neprehodne in neobhodne razpokline, in zato se je treba povzpeti s sedla še kakih 150 *m* po slemenu kvišku med skalovjem in stopiti od tam na vrhnji lednik. Ko lezemo nanj s pečin po ozkem, strmem dimniku, moramo držati in vleči za repe nazaj vse konje, osle in mule, ker se drugače prekopicnejo z vsem, kar je na njih, naravnost v prepad. Lednik je tu skoraj popolnoma raven. Na njem se je nabralo mnogo snega, ki pripeka nanj solnce, da je čisto južen in se živina udara do života in še dalje vanj. Kako smo lezli navzdol, ne bom opisoval, samo to naj povem, da smo bili ob šestih zvečer po raznih prilikah in neprilikah na majhni, sočnati ravninici, kjer se steka z vseh gor, snegov in lednikov okroginokrog voda v že takoj pri začetku silen potok, ki nosi svoje vode mimo Mazer in vasi Beča v reko Ingur. Okolica je divjeromantična:

okroginokrog strme, nebotične gore z raztrganimi, navpičnimi stenami in z mnogoštevilnimi ledniki, ki prete zdajpazdaj prigrmeti v dolino. Posebno krasen je oni kôt doline, po katerem smo sem prišli. Kakih tristo metrov visoko na navpični, rdečerumeni steni se lomi ogromen lednik, izpod katerega teče voda in pada v širokem slapu čez stežo v dolino; zdrči pa včasih cel leden plaz čez pečine, ako se odtrga kos lednika, ki se je pomaknil predaleč čez prepad. Zrak je tako prijetno vlažen in vsa dolina, vsa okolica je odeta in okrašena z najbogatejšim rastlinjem. Tu ne kosi nihče trave in nihče ne pase živine in trava sega na nekaterih mestih notri do pasa človeku.

Gremo dalje po pobočju strmih gor na levem bregu rečice. Steza je ozka in vodi včasih ali pravzaprav večjidel po nevarnih krajih; zdaj se vzpne visoko med skalovje, zdaj se zopet približa na par metrov daleč k vodi, tako da te objema prha razdivjane reke in ti rosi in hladi obraz. Vsa dolina, po kateri hodimo s sedla navzdol, je lastnina našega kneza. Koliko bogastva leži tu zakopanega v zemlji, koliko krasnih iglastih in listnatih gozdov se razteza po vsej dolini in po gorah, ki jo oklepajo, a nihče se niti ne domisli, da bi si to obrnil v svojo korist, ker je vse v takih krajih, koder ni cest ne vasi daleč naokrog!

Ravno pridemo med tesnice pod visoko goro, ko se spusti mrak na zemljo. Vsako zimo in pomlad gredo sneženi plazovi v dolino. Solnce tu skoro nikdar vse leto ne posije in sneg se topi le od gorkih južnih vetrov, no nikdar ne skopni, in tako je narejen tu trden snežen prirodni most čez rečico. In na ta most in po njem na drugo stran zavijemo in kmalu smo v varnem zatišju pod ogromno skalo, ki dela imenitno streho in pribežališče potniku. Bolj spredaj je pa ognjišče in eel kup svežih in suhih drv že pripravljenih za ogenj. Knez mnogokrat nočuje tu in zato morajo njegovi ljudje že naprej skrbeti za kurjavo. Zanetimo ogenj in takoj po večerji ležemo spat, le Svaneti posede še precej časa okrog ognja in njih kosmati rokovnjaški obrazi in črne oči se grozno svetijo v žarkih plamena. Veter razganja oblake in za hip se pokažeta in zableščita v luninem svitu strma, snežena vrhova ponosne device Ušbe.

Drugo jutro odrinemo navsezgodaj dalje. Moramo namreč spešiti, da pridemo kolikor mogoče rano onostran hudournikov, ki prinašajo vode izpod lednikov in snegov na Ušbi, kajti pozneje narastejo vsled pripekajočega solnca v neprehodno šumno reko, čez katero ne vodi niti most, niti ozka brv in tudi nikak hlod ne. Tostran prvega hudournika se ustavimo v brezovem gozdiču.

Nemci puste tu mulo z vso prtljago, ker odtod se mislijo povzpeti na lednike Ušbe in od tam na samo goro; zdaj pa gredo sami še s knezom v Mazeri, da si priskrbe kruha in mesa za to pot. Voda je v hudournikih že precej narasla, tako da je ni mogoče na nekaterih mestih prebresti. Poiščemo dve debli in ju položimo čez vodo; dva držita debli, a eden gre med tem časom čez brv. In tako pridemo srečno vsi na drugo stran, le knežič, ki jaha na konju čez hudournik, pade z njega v vodo, da je moker ko miš.

Ob enajstih dospemo na prve travnike. Kmalu nato nam pokažejo železnokisli studenec — velikokrat boljši nego slavni „narzan“ —, kjer se prav pošteno napijemo te imenitne slatine. Par sto korakov dalje je knezova pristava, kjer se nam predstavi dva knezova sina in mlad štirimesečen medved, ki mi takoj pri sprejemu prevrne čajnik z „narzanom“. Jaz in Pfann sedeva vsak na enega konja in opoldne smo že v utrjeni grajščini kneza Dadiškiljanija v vasi Mazeri, 1666 *m* nad morjem. Prav imenitno nam postrežejo tu. Nemci zvedo, da so bili že drugi Nemci — na čelu z nekim Schusterjem — na Ušbi, da torej ne bodo oni prvi na vzhodnem vrhu. No, to nič ne de: oni hočejo biti prvi na obeh vrhovih*). Drugi dan opoldne se poslovimo. Nemci so šli k svojemu šatoru pod Ušbo, jaz pa dalje proti Ararātu.

(Dalje prfihodnjič.)

~~~~~

NEKAJ MALO ZNANIH TUR V BOHINJSKEM POGORJU.

LIVŠKI.

(DALJE.)

Na Kopicu.

Kar se tiče okolice Sedmerih triglavskih jezer in tudi lege njih samih, kaže vojaški zemljevid dokaj napak. Prvo jezero ni tako daleč od roba Komarče, marveč le kakih 350 *m* od nje. Ferdinandova kočja ne stoji v bližini četrtega jezera in vrhov Tičarice, ampak južno pri dvojnem jezeru, kakor imenujejo tudi skupno drugo in tretje, prav tik vode. In ravno vzhodno od kočje napravljajo stene, ki obrobajo na tej strani vdrtino Sedmerih jezer, oster vrh, navpično in odtod nedostopno v zrak štrlečo Kopicu. Nahaja se torej ta vrh severno od Kopicice, zaznamenovane

*) To se jim je tudi posrečilo, kakor je bilo čitati v glasilu „Österreichische Alpenzeitung“.

na zemljevidu z višočino 1899 *m*, in kakih 300 *m* južno od točke 2091 že omenjenih sten. Na tem mestu kaže tudi zemljevid neki vrh brez imena in brez številke; zdi se torej, da stoji le ime Kopica na napačnem mestu. Ako je višina točke 2091 natančna, mora biti prava Kopica višja od 2100 *m*. Tudi drži steza od planine Ovčarije proti vrtini Sedmerih jezer kakih 400 *m* severno mimo Kopicice na zemljevidu, a ne 1 kilometer južno od nje. Slednjič sta južna okolica vrha Studorja (1788 *m*) blizu Komarče in dolinica vzhodno od njega nenatančno narisani.

Gorovje in hribovje med Bohinjskim jezerom in Mišeljim vrhom, med dolino Vojami in vrtino Sedmerih jezer je širšemu turistovskemu občinstvu tudi neznan svet navzlic lepotam in krasotam, četudi skritim, in navzlic poti, ki jo je Slov. planinsko društvo zaznamenovalo od Starih fužin preko Dednega polja k Sedmerim jezerom. Sklenil sem zato pogledati enkrat tudi v te kraje ter si izbral za cilj Debeli vrh, visok 2393 *m*. Domneval sem, da je pogled na skalnate pustinje severno od njega dovolj zanimiv, da bi polezel na ta sicer postranski, pa vendar dosti visoki vrh, da bi mi dal tudi dovolj dela za en dan. A človek obrača svoje velikanske gorske gradove v zraku, dokler jih ne vidi od najlepše strani, megla jih pa — prevrne. Kamor sva le šla ono poletje s tovarišem, povsod naju je preganjala smola v obliki megle, tako da sem se slednjič trudil prepričati prijatelja, da je on tega kriv, češ, da po visokih vrhovih preveč meša še višje sopare, ker je — predolg. Nato se je tako ujezil name, da je odšel na dopust, lazit nekam po solnograških holmcih, ne da bi bil mene povabil. In ni zaostala kazen za to moje črno obrekovanje; izpodletela mi je ta in ona tura v tem času, ko sem dobival od njega lepe razglednice, vsakokrat z opazko: »lepo vreme, najlepše vreme, krasno vreme« — če je bilo le res!

Navsezgodaj sem zvrnil kolo, ki me je prineslo z Bohinjske Bistrice, v votlino v gozdu nad Starimi fužinami, češ, prespi, ti verni služabnik hitrosti, da le žrebljev po cesti ni, dan in me čakaj, a nikar ne vstani in ne odnesi med tem koga drugega, ker bi se drugače težko zopet dosegli, ti mene, jaz pa onega drugega! Oponese mi kdo, da je zelo lahkomišelnost, puščati kolo kar tako v gozdu. Res, a samo izkušnje spametujejo človeka in bridka, oj, prebridka bi bila taka izkušnja za — tatu, ker bi se moral jeziti nad staro šaro, jaz pa veseliti, da sem se je iznebil na »pošten« način!

Od tega kraja se gre v začetku po poti, držeči na Velo polje, kak poldrugi kilometer od Starih fužin pa se odceplja kolovozna, tudi markirana na levo ter zavije skozi visok, košat in redek

gozd v globoko zarezano dolinico za Medvedovim vrhom (1183 m), po kateri teče Suhi potok. Med strmimi, dobro obraslimi rebri šumi potok in se vije steza višje in višje, dokler ne stopiš na sedlino med Vodičnim vrhom severno od Bohinjskega jezera in hribovjem, imenovanim »Na vrhu«. Onkraj sedline, tik nje, se se nahaja planina Blato, a čeprav je tako blizu, je ne zagledaš, ker si v gostem jelovem lesu. Pot vodi sedaj po drugi dolinici brez vode le skozi gozd, šele malo pred planino »Pri jezeru« neha visoko drevje ter se razširi dolinica. Še par minut, pa stojim ob malem jezeru, kakih 200 m dolgem in 150 m širokem. V temni vodi se zrcali zeleno drevje, ki sega onkraj tik do vode, tukaj pa je svet kamenit in po njem stoje raztresene stajе. Na levi štrli skalnat vršac v zrak, v ozadju pa, med njim in gozdom na desni, se vzdiguje mogočno siv velikan, v solncu žareč, a glava mu je pokrita z gosto meglo. Pravi gorski biser je to jezerce in tako lahko pristopno skozi tihi gozd.

Vzdramim se slednjič iz občudovanja vse te lepote, pogledam bolj kritično onega sivega velikana v meglah in spoznam, da čepe tisti oblaki ravno na — Debelem vrhu! Nič ne pomaga, po zemljevidu spoznam to resnico še bolje. Najbrž je vse Triglavsko gorovje v meglah. Hotel sem od jezera mahniti severno na Planino, 1600 m nad morjem, od tam pa na tej ali oni strani, ker poti ni, na Debeli vrh. Da hodim sedaj v kotel Planine, nima zmisla, ker se je ta moj ljubi debelušar gotovo za ves dan zavil v mokri kožuh; a vrnem se tudi ne. Kaj, ko bi si ogledal svet do Sedmerih jezer in pogledal na Kopico, ki jo kaže zemljevid skoraj ob stezi? Na poti bom tudi bolje videl, kaj je z vremenom. Sklenil, storil. Zbogom, ti debeli nevoščljivec, a ne misli, da te ne spravim vendar enkrat podse!

Zlezem zapadno po stezi skozi redko in nizko drevjičje proti Dednemu polju. Tukaj ima kraj že bolj gorski značaj. Precejšnje število planinskih stanov stoji v prostornem kotlu; uderem jo proti koči, iz katere se vali gost dim v zrak. Možaki so pri sirarskem delu. Prijazno mi odzdravijo in ponudijo v okrepčilo, kar imajo. Vprašam, ali poznajo Kopico. To pa to. Kod in koliko časa se gre nanjo? No, v eni uri se že pride na vrh tamle po tem jarku. In pokažejo mi vdrfino na severu. Tamle? Čudno se mi je zdelo to, ker po zemljevidu to nikakor ni kratka pot. Navadno se malo zmenim za podatke planšarjev, ker oni ne hodijo naravnost na vrhove, ampak Bog ve po kakih ovinkih za živino, in akotudi, navadno nimajo ure in zato so njih časi zelo negotovi, radi jih tudi skrajšajo. Kar se tiče pa poti, poznajo

okolico in navadno tako dobro, da pokazujejo, kamor le hočeš; tod se gre, tod pa tudi in ondod tudi, kakor ravno vprašaš, nazadnje pa veš toliko kolikor prej. Takrat pa me je mikalo hoditi v »nepoznano«. Vreme tudi ni bilo slabše, krenil sem torej po omenjenem jarku navzgor.

Ko sem prišel na konec, se mi razgrne v soteski pod Gredo (2022 m) gorska pustinja tja do Tičarice in Vogla. Le-ta ima obliko nosu, ki ga je videti že od daleč z južnega Bohinjskega pogorja in od drugod; zapadna stena mu visi, tako da znaša strmina skale, ako vzamem za nje mero kakor navadno notranji trikotnik, kakih 100°. Ta stena moti zares sliko gorskih oblik v okolici. Pred sabo zagledam neko stezo, najbrže lovsko, držečo pod Kanjavec, in nekaj minut pozneje se prikaže na levi, zapadno, nad globokim dolom lepa in strma skalnata piramida, ki ne more biti nič drugega kot Kopicca. Zdelo se mi je, da moram v to dolinico na levi, da dospem pod vrh, a pogubil bi bil dokaj višine, in to mi ni kar nič dišalo. Tako sem mahnil po vabljeni stezi naprej. Mislil sem, če naredim ovinek bolj tja proti Voglu, da ne pridem z višine. Da na kratko povem: lepše bi bil pogodil, ko bi bil krenil zapadno v jarek, a bilo se je že prepozno vračati. Steza je držala le naravnost ob desni; vedno jasneje sem videl, da ne pojde, kakor sem izprva hotel, in slednjič sem se nameril naravnost proti vrhu. Skakal sem čez skalovje, hodil in plezal po jamah in kotličih in vsakokrat, ko sem menil, da sem pod Kopicco, se je prikazal nov jarek. Paziti pa mi je bilo pri tem tudi na to, da najdem nazaj, če bo treba, ker megle so se tam od severnih vrhov vedno bolj bližale, in vesel sem bil — hodil nisem več, ampak tekel —, ko sem imel to razrito skalnato morje za seboj ter se srečno zasidral pod strmino svojega vrha. Ako so človeku v takem kraju megle za petami, mu ni predobro, posebno če je sam. Sedem in premišljujem. Naj bi se vrnil, ko sem skoraj na cilju? Ne! Če pridem na vrh, predno ga zalotijo oblaki — prav dobro. Ako pa ne, no, potem tudi ne bo slabše, da, celo boljše, ker mi ne bo treba drugega kot držati se ostrega grebena južno od vrha ter kobacati ob robu prepada tako dolgo, da najdem markacijo, vodečo od Dednega polja k Ferdinandovi koči. Torej hajdi! Zelo strmo plezam čez velike, robate skale navzgor ter stopim slednjič ves zasopel na vrh.

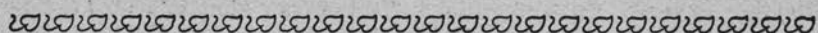
Neposredno pred seboj zagledam v globočini dve majhni, jasnomodri ploskvi, eno pri drugi, tako modri, kakor more biti le nebo in voda, v kateri se odseva barva njegova. Ko bi ne bil pričakoval podobnega pogleda, malo da ne bi bil spoznal drugega

in tretjega triglavskega jezera, tako čudno se vidi vse to. Tik vode razločujem Ferdinandovo kočo. Prava igrača se zdi z jezerci vred. A naprej šviga vid. Vso Komno obsega in ves svet do Škrbine na jugu. Neprijetno vplivajo vse te samotne pustinje na človeka, ki stoji sam sredi njih v višini; grobna tišina ga slednjič premore, zdi se mu, da govore bližnje in daljnje samote: Pusti nas, kaj nas motiš! Idi, da te mahoma ne uničimo. In strese se ter obrne pogled kam v bližino. Svet v Komni se vidi odtod enostaven, manjka mu oblik in senc v pripekajočem solncu ob tej uri; težko kakor vroča odeja leži soparni zrak po skalah. In vendar je ta kraj bolj razrit nego oni, ki sem ga ravno prehodil.

Med tem, ko sem tako opazoval, so se priplazile megle od Tičarice in Grede sem bliže in bliže. Tudi Bogatin, Kovk in vsi drugi vrhovi do Črne prsti so bili že skriti, in predno sem se prav zavedel, je potegnila sapa parkrat, stemnilo se je malo in zagledal in začutil sem v ustih gosti sopar, zazeblu me je in zapuščen sem stal v gosti megli. V naglici sem si privoščil še kaj iz nahrbtnika in potem mahnil ob robu južno navzdol. A to ni bilo tako lepo in lahko storiti kakor skleniti. Predaleč nisem smel pod rob, da bi ne zgrešil orientacije, in ravno v takih slučajih se človeku lahko pripeti, da jo naenkrat izgubi, da sam ne ve kako. A ostati na robu tudi tupatam ni bilo mogoče, moral sem kako nedostopno skalo obiti. No, hvala Bogu, megla ni segala še prenizko; čez nekaj časa sem zopet splezal na beli dan ter jo pobrisal po sedaj zložnejšem svetu urno navzdol, da me le te bele pošasti niso zalotile še enkrat. V globoko zarezanem sedlu na grebenu zapazim markacijo k Sedmerim jezerom. Pogledam čez rob — no, ta kos steze čez to steno tod doli je precej vratolomen. Ko sva bila s prijateljem prvič pri jezerih, sva hotela čez te stene do Dednega polja; iskala sva steze po zemljevidu ter je seveda nisva in nisva našla, ker je povsem drugje, namreč tukaj, kjer sem stal sedaj. Ko sva sedela potem doli pri koči, sva slutila, da bi bilo nemara šlo na tem mestu, ker je tukaj pod sedlom stena najnižja, a pozno je bilo že, ni kazalo skušati in iskati — da bi bila le vedela, da sva prav domnevala in da je tod steza markirana! — Ubral sem jo sedaj po njej mimo samotne gornje planine Ovčarije ob globokem kotliču ter dospel potem po dolgočasnem, kamenitem, malo obraslem jarku zopet na Dedno polje. Tukaj sem se še v pogovoru s planšarji prepričal dobrogga, da se vrh imenuje Kopica.

Odrinil sem sedaj proti Komarči. Kakega pol kilometra od Dednega polja sem zapustil markirano pot na Fužine ter krenil

v globoki dol proti sedlu. Poti tod ni, stopaš skozi prav redek gozd, paziti je le treba, kam stopiš, ker raste povsod visoka trava, ki prikriva ostro skalovje in tupatam trohneča debela. Sploh je tod okolica nekako divja. Na sedlu pridem mimo samotne in že zapuščene planine Olševnika (1622 m). Onkraj se začenja proti Bohinjskemu jezeru odprta dolina, samo da na nje koncu reži prepad, Komarča. Skozi visoko travo, tupatam čez močvirnato zemljo tavam brez poti proti robu — res neprijetno delo! Tam naletim slednjič na staro široko stezo, po kateri so najbrž pred veliko leti odvažali les. Mimo prvega triglavskega jezera dospem čez Komarčo na cesto blizu Savice. In tukaj me je čakalo še, kar je najpustejša zabava hribolazcu s težkimi črevlji in po večji turi: hoja ne vem koliko kilometrov daleč po cesti, da rešim kolo.
(Konec prihodnjič.)

NAŠE DELO V TRENTSKEM POGORJU.

(Dalje.)

Poti na Razór.

Med Trento in Zadnjico, Vrati in Veliko Péščenico¹⁾ se dviguje imponantna gorska skupina, ki jo po glavnih vrhovih najbolj značilno nazivljemo skupino Razóra in Škrlátice. Glavni greben se razteza od sedla Vršca (1616 m) pod Mojstrovko v južnovzhodni smeri do Križa in potem v južni smeri do Luknje. Njega vrhovi so po vrsti Prísojnik (2555 m), znana široka grmada, ki se najveličastneje vidi iz Kranjske gore, Razór (Trentarji pravijo tudi Razóra, 2601 m), Križ (2435 m), Stenar ali Stena (2506 m), ki leži tik nad Aljaževim domom, Sovatna (katere ime se na specijalni karti ne nahaja, poznajo jo le Trentarji) in Pihávec (2418 m). Od Razóra se razhaja stranski greben proti jugozahodu, to je proti cerkvi sv. Marije v Trenti. Prvi in glavni vrh te panoge je Planja (okoli 2400 m), ki jo loči globoka škrbina od Razóra; manj znani so vrhovi Goličice in Kugle²⁾ (2110 m). Med stenami Razora in Planje ter Pihavcem, Sovatno in Stenarjem se razteza okoli Križa visoka, valovita terasa, ki je v spodnjem delu še obrasla z bujnimi tratami in gostim ruševjem, proti Križu in Razóru pa bolj in bolj gola in divja. To so obsežni Kriški podi. Podobna planota je na severni strani Križa proti

¹⁾ Izgovarjajo Péšenca in Pišenca.

²⁾ Izgovarjajo Holičica in Kuhla.

Rógici (2584 *m*); tudi to lahko prištevamo Kriškim podém, ljudstvo pa imenuje ta del tudi »na gruntu«. Od Križa dalje proti severu gre drugi stranski greben preko Rógice do divje Škrlátice (Suhega plaza, 2643 *m*), ki je sploh najvišji vrh v vsej skupini; potem pa se razhaja v odrastek proti Mojstrani, ki obmejuje na zahodni strani dolino Vrata, in v odrastek proti Kranjski gori, ki leži nad Pěščenico. Ob Škrlatici ter nje odrastkih so najlepša lovišča za lov na divje koze, zato pa so te pokrajine turistom zaprte. Zanima nas tedaj le glavni greben in v prvi vrsti glavár Razór.

Od severa (n. pr. iz Kranjske gore) se vidi Razór kot silno ozka, vitka piramida, ki se dviguje nad nekaj širjim, strmim podstavkom. Na severno stran se njegove stene skoro navpično pogrezajo v ozko Krnico, gorski kot, ki drži izpod Razóra proti zahodni strani in potem prehaja v Veliko Pěščenico. Od vzhodne in južne strani pa ima vrh Razóra obliko ozke krone, pod katero se blešči velik bel biser; na obeh teh straneh obklepajo namreč Razór razsežna snežišča. Pristop je na Razór od zahodne strani, t. j. od rezí med Prisojnikom in Razorom; tam sega do višine 2000 *m* prijazna planina, Mlinarica, kjer izvira močan studenec, ki nikdar ne usahne. Drugi pristop je od Kriških podov, torej od vzhoda. Od obeh strani je treba priti do sedla, ki loči Razór od Planje, in od tega sedla kvišku proti vrhu se pota združita v eno progo. Najhujši in tudi zares nevaren je bil pristop črez prve stene Razorovega masiva, ker so tam strmine, po katerih se sploh brez vrvi ni dalo priti.

Ko je Slovensko plan. društvo prevzelo napravo potov na Razór, je moralo torej najprej ustvariti primeren dohod do Mlinarice na eni in na Kriške pode na drugi strani ter potem nadelati in zavarovati pot črez prve stene. To nalogo je društvo sedaj popolnoma rešilo. Napravilo je na Razór tri zveze; dve gresta iz Trente, ena iz Vrat.

Prva pot iz Trente vodi približno od cerkve sv. Marije v Trenti. Kakih 5 minut severno od cerkve pridrevi v Sočo, ki se vije tam ob prijazni planotici (ob »Anžkovi«), majhen potok, deroč po silno globokem, ozkem jarku, po »koritih«. Blizu tam stoječega mlina krene naša pot po brvici črez Sočo in zavije strmo kvišku ob »koritih« naravnost proti Razóru, ki nas pozdravlja iz ozadja. Treba prehoditi nekaj bukovih gozdičev in v kratkem pridemo v globok, ozek gorski kot, ki ga obdajajo odrastki Prisojnika na severni, razkosane stene Kugle, Goličice in Planje pa na južni strani; pod navpičnimi stenami Razóra prehaja ta kot v razsežen, jako strm

plaz, ki leži v gorenjem delu večinoma pod snegom. Tukaj zapusti pot prejšnjo smer in jo zavije na levo na pobočje Prisojnika.

Iz globokega jarka navzgor je bilo treba nadelati čisto novo stezo, ki vodi po hudi strmini med gostim ruševjem (čez »metliko«) proti planini, raztezajoči se med Prisojnikom in Razórom. V višini 2000 *m* dospemo na Mlinarico; tako se imenuje pravzaprav tukaj izvirajoči bistri studenec, a tudi Planini nadevajo to ime. Sedaj se spusti pot v skalovje. Ko prehodimo precej širok plaz, pridemo pod prve stene Razóra. Videti so nepristopne, kajti navpično štrlijo proti nebu. Po ozki polici se vzpnemo kvišku, zavijemo potem proti jugu in krožimo okolo razoranih, nebotičnih skal in stolpov visoko nad prepadom. Pot je lažja, nego bi pričakovali, ker gre povsod po trdni skali; deloma so že stopnice nadelane. Potem se nagne naša polica nekoliko navzdol in nas privede v divji jarek; tam zavijemo na levo in moramo preplezati visoko skalo, ki nam je pot zaprla. Kakor po lestvi obiramo železne kline in kmalu prispemo nad nevarno skalo. Tam dobimo v kotličih sveže vode in se pokrepčamo. Sedaj vodi ozek jarek naravnost kvišku; strm je precej, toda povsod je dovolj oprimkov in brez nevarnosti prispemo po daljšem plezanju na široko teraso, ki obdaja vrh Razóra na južni strani. Po tej terasi stopamo lagotno polagoma navzgor proti vzhodu do sedla med Razórom in Planjo. Odtod zavijemo v severno smer (na levo) proti vrhu. Še eden plaz prekoračimo, in že smo na grebenu, ki se z vrha razteza proti vzhodu; v smeri tega grebena stopamo in plezamo kvišku in v kratkem prispemo na vrh. Kake posebne nevarnosti na tej poti ni, treba pa je seveda povsod previdno stopati, da se ne zruši kamenje. Nekaj neprijetna in težavna je le partija od Mlinarice do zgornje terase, dočim ne dela pot proti vrhu pravim turistom nikake težave.

Druga pot iz Trente (Loga) na Razór vodi tri četrti ure po stezi ob Zadnjici (proti Luknji); pri izviru močnega potoka Krajcarice krene naša pot na levo skozi gozd in vodi ob zahodnem pobočju nad Velim potokom precej strmo navzgor proti kotu med Pihavcem in Planjo (pod Razórom). Visoko nad seboj vidimo dolgi, skoro ravni rob Kriških podov, do katerega moramo prispeti. Ko pridemo v rušje, prekoračimo globok jarek in pot zavije pod mogočne, razkosane stene Pihavca. Še kako uro stopamo strmo navzgor in dospeli smo na zaželjeni rob; okrepča nas žarek studenec, ki izvira tik ob robu iz črne skale. Ta studenec je podzemeljski odtok jezera, ki leži nekaj korakov više v mogočni kotanji. To je spodnje Kriško jezero, ljudstvo ga imenuje jezero

pod Splevto. Prijazna trata obdaja jezero na južni strani, koder smo prišli, na drugih straneh pa kipijo kvišku razorane skalnate stene. Na vzhodni strani kraljuje nad jezerom ostri vrh Splevte, ki je odrastek Pihavca, tik za Splevto pa se raztezata grebena Pihavca in Sovatne. Z druge (zahodne) strani nas pozdravljata Planja in Razór, proti jugu pa je razgled itak popolnoma odprt. Jezero je precej obsežno in jako globoko ter ima temnozeleno, bistro vodo. Zares pravi planinski biser je to jezero, ki leži že v znatni visočini okoli 2000 m. Nadaljnja pot vodi ob zahodni strani jezera med gostim ruševjem polagoma navzgor. V četrti ure prispemo na nekoliko vzvišeno planotico, odkoder se razgrinjajo vsi mogočni Kriški podi okoli nas; v kotlini pod to planoto zagledamo drugo Kriško jezero. Precej manjše je od spodnjega, čisto okroglo in večinoma z ledenimi ploščami pokrito. Na planoti nad jezerom se shaja pot z ono, ki vodi iz Vrat, nadaljnja pot proti Razóru je torej skupna. Pot krene proti prvim stenam Razóra, v kratkem pridemo do njih. Sedaj pa je treba previdnosti; v skale vklesane stopinje nas vedejo hitro kvišku in naenkrat stojimo ob zelo nagnjeni, po snežnih plazovih čisto uglajeni steni, ki jo je treba prekoračiti; spodaj pod to steno pa je prepad. Ker so v skalo zabiti železni ročaji, za katere se roka trdno oprijema, in ker so tudi stopinje vklesane, premagamo hitro to sitno ploščo. Dokler ni bila pot nadelana, ni bilo tod prehoda; turisti so se morali nekoliko bolj proti jugu spuščati po visoki, jako opasni steni in treba je bilo vrvi.

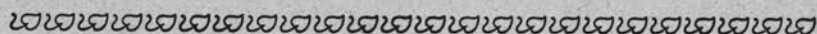
Nad navedeno ploščo prihaja pot v plazovito kadunjo, ki se razprostira med Razórovim vzhodnim odrastkom in Planjo. Po drobnem kamenju je pot dokaj lahka in nič nevarna. Smer gre proti že znanemu sedlu med Razórom in Planjo, in ko dospe na to sedlo, se združi s poprej opisano zahodno potjo.

Pot iz Vrat na Razór vodi tudi čez Kriške pode. Dosedaj je bila znana le zveza po kotlini med Stenarjem in Rogico (čez »grunt«) in potem skozi Vratca med Križem in Stenarjem ali pa čez Križ. Pri tem se je pa poizgubilo veliko višine. Nova pot vodi od Aljaževega doma najprej po poti proti Luknji, in sicer po novi gozdni poti Slovenskega plan. društva, ki drži čez planino Bukovlje (glej zadnjo številko Plan. Vestnika). Razhaja se pot na Razór od poti proti Luknji nekaj pred Bukovljem, tam kjer prihaja pot iz bukovega gozda na plazoviti svet med Stenarjem in Pihavcem (Sovátno). Na Razór krene pot naravnost kvišku po plazu (proti zahodu) in vodi najprej bolj zložno po drobnem kamenju; ko se pa jarek zoži, treba preplezati nekaj strmin; vobče pa pot ni

težavna. Po triurni hoji (od Aljaževega doma) prispemo v široki kotel, ki leži med Stenarjem, Križem in Sovatno, in klenemo na sedlo ob strani pod Sovatno (južno). S sedla se nam odpre veličasten pogled po Kriških podeh, na Razór in Planjo in proti goriški strani. Sedaj zavije pot proti jugozahodu v smeri proti jezeru pod Splevto; okoli slikovitih grebenov in kotličev vodi enakomerno nekoliko navzdol, in tako prepotujemo, šetajoč po bujnih planinskih tratih, Kriške pode po vsej širini. Po polurni hoji dospemo na planoto nad drugim Kriškim jezerom in torej na pot, ki prihaja iz Trente ob Velem potoku. Spotoma smo hodili po grebenu, pod katerim se blešči spodnje jezero (pod Splevto). Nadaljnjo pot na Razór smo že opisali. Na Razór pridemo od Aljaževega doma v 6 urah.

Pot iz Vrat na Kriške pode je toliko važnejša, ker so od nje tudi zveze na Križ in na Stenar in ker dobro služi tudi za prehod čez Križ v Kranjsko goro.

(Konec prih.)

DRUŠTVENE VESTI.

Novi člani. Cerkljanske podružnice. Sedej Nikolaj, učitelj verouka v Gorici. — Radovljiške podružnice: Cvenkelj Anton, posestnik in gostilničar v Ljubnem; Munk Rudolf, uradnik na Bohinjski Bistrici; Wöfling Oton, posestnik in trgovec na Bledu. — Soške podružnice: Dr. Brecelj Anton, zdravnik v Gorici; kmetijska čitalnica v Podmelcu; Kuštrin Josip, krčmar in posestnik v Podmelcu; Gradnik Rajko, učitelj v Kozani; Gradnik Alojzij, pravnik v Medani; Logar Miroslav, učitelj v Soči; Jakončič Anton, deželni poslanec v Gorici. — Ziljske podružnice: Lučovnik Jakob, gostilničar v Velikovcu; Sekol Ivan, semeniški duhovnik v Celovcu.

Darila. Osrednjemu društvu: Gospod Anton Šarc, trgovec v Ljubljani, za Orožnovo kočo na Črni prsti 12 brisalk. Srčna hvala!

Izlet na Kum. Litijska podružnica Slov. plan. društva je priredila prvi svoj izlet v četrtek dne 8. septembra na Kum. Pri tem izletu se je pokazalo, kako krepka je že nova podružnica. Samo iz Litijske se je udeležilo izleta nad 30 članov, prišli so pa tudi iz Zagorja, Trbovelj in Hrastnika. Prišlo je tudi več planincev iz Ljubljane in Radeč, da pozdravijo novo podružnico. Krasen razgled je bil z vrha, odkoder se skoro vsa Kranjska dežela pregleda in tudi znaten del Štajerske, posebno južnoštajersko pogorje.

Med živahno zabavo, ki se je razvila v zavetišču, je pozdravil podružnični načelnik g. J. Jenko vse goste in člane. Zahvalil se mu je v imenu osrednjega društva gospod dr. Fran Tomišek, ki je z veliko radostjo poudarjal, da je nova podružnica tako krepko pričela svoje delovanje.

Za dobro uspeli izlet gre zahvala podružničnemu vodstvu, razen njega pa g. županu Rošu iz Trbovelj, ki je preskrbel izvrstno pijačo, in čislani gospe dr. Homanovi iz Radeč, ki je postregla planincem s kavo in čajem.

Aljažev dom zatvori društvo v nedeljo dne 2. oktobra. Kdor utegne, naj do tedaj še stōpi v Vrata; na razpolago je v domu še vsega dovolj. Vreme je v koncu doline jako ugodno in toplina prav prijetna.

Kadilnikovo kočo na Golici zatvori Kranjskogorska podružnica v nedeljo dne 2. oktobra.

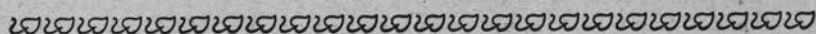
Promet v naših kočah. Triglavsko kočo je posetilo letos do 24. t. m. 475 turistov. Zaprl jo je naš oskrbnik dne 22. t. m. — V Aljažev dom je prišlo: od 31. avgusta do 7. septembra 54 oseb, med temi 12 dam; prenočilo je 15 oseb; — od 7. septembra do 14. septembra je prišlo 62 oseb, med temi 14 dam; prenočilo je 14 oseb; — od 14. septembra do 24. septembra pa je prišlo 44 oseb, med temi 11 dam; prenočilo jih je 12 oseb. Do dne 24. t. m. je bilo v Aljaževem domu vseh skupaj 860 oseb; ker se pa jih prav veliko ni vpisalo v knjigo, lahko rečemo, da znaša skupno število doslej najmanj 900 oseb. Posamezne mesece jih je bilo ondi: junija 31, julija 216, avgusta 439, septembra 174. O prijaznem domu in dobri postrežbi so vsi polni hvale in nihče, domačin in tujec, se ne more načuditi krasoti ob nebotičnih vrhovih okoli Triglava. — Orožnovo kočo je obiskalo od 2. avgusta do 13. septembra 15 oseb, med temi 4 dame; prenočilo je 10 oseb. Ta kočica se je zaprla 15. septembra, — Vodnikovo kočico na Velem polju je obiskalo do 9. septembra 119 oseb, med njimi 10 dam; prenočilo jih je 27.

Novi poti Radovljiške podružnice: Lancovo — Pusti grad ($\frac{1}{2}$ ure), odtod v Kamno gorico ($\frac{1}{4}$ ure). — Črnivec — Piračica — Tržič ($1\frac{3}{4}$ ure). Dobrava — Brezovica — Jamnik — Dražgoše — Selca ($2\frac{1}{2}$ ure). Kropa — Jamnik (1 uro). Begunje — Poljče — Št. Peter — Rodinske pečine — Gozdec ($\frac{3}{4}$ ure). Odtod nazaj: 1) skozi Temnik in za Sv. Petrom v Poljče ($\frac{3}{4}$ ure), 2) čez Kališe: a) na Jezerca, b) na Tomčevo kočico na Begunjščici ($1\frac{1}{2}$ ure). Begunje — Draga čez Luknjo na Prevalsko planino. Iz Bleda čez Selo na Kupljenik ($1\frac{1}{2}$ ure). Iz Bleda čez Mlino in Selo na Ribno in Radovljico ($1\frac{1}{2}$ ure). — Popravila se je markacija na potih Zasip — Vintgar in Jereka — Koprivnik — Spodnje Gorjuše — Boh. Bela.

Slavnostnega odkritja Prešernovega spomenika dne 10. t. m. se je udeležilo Slovensko planinsko društvo po svojem odboru na čelu z gosp. dr. Fr. Tominšekom, načelnikovim namestnikom. Odbornikom se je pridružilo tudi nekaj članov.

Naprave našega društva trpijo nemalo vsled nerazsodnosti našega ljudstva. V Radovljiškem okraju so premazali napise in markacije s konjskimi odpadki in z apnom, pri Kamni gorici pa so celo podrl in odnesli steber in tablico. O brisanju markacij ni da bi govorili. Prav bi bilo, da bi županstva in šolski sveti poučili ljudstvo in deco o pomenu Slov. plan. društva in njegovih napravah. Prepričani smo, da ni na Gorenjskem župana, ki ne bi razumel važnosti našega društva.

Pošten župan. Podravska podružnica je v Selnici ob Dravi pred štirimi leti postavila tablo s slovenskonemškim napisom. Čez nekaj časa je pa tabla izginila in ni je bilo nikjer najti. To zlobno dejanje so obsojali vsi, celo ondotni nemški župan, ki so ga imeli za poštenjaka. Nedavno je pa ta župan umrl, in glej, med občinskimi spisi so našli dotično tablo Podravske podružnice!

RAZNOTEROSTI.

Suhi plaz ali Škrlática (2463 m). Na to znamenito vrhovje sta polezla g. dr. Anton Švigelj in njegova gospa soproga dne 17. t. m. iz Trente črez Kriške pode in se vrnila z njega v Vrata. Jako težavna, samo za rutinovane lazilce primerna tura je trajala 13 ur ob najlepšem vremenu in razgledu. Doslej je bilo na Suhem plazu, ki ga imenujejo na trentski strani Škrlático, samo 9 oseb, a gospa dr. Švigljeva je do letošnjega leta sploh prva in edina turistinja, ki se je vzpela nanj kakor lahkonoaga, vitka srna. Čestitamo!

Najlepši razgled z vrha Triglava je bil letos v jutro dne 20. t. m. Gospod Jakob Prek, adjunkt južne železnice v Ljubljani, je bil toliko srečen, da je gledal tedaj ob popolnem brezvetriju, ob toplini 18° R v najdaljnjejši dalji razgrnjeni svet. Gospod Prek je odšel prejšnji dan ob 1·40 popoldne iz Aljaževega doma v Vratih po še neznani mu Tominšekovi poti sam brez vodnika v navadnem promenadnem obuvalu proti Kredarici; ker pa ga je ob 6·15 zajela tako gosta megla, da nikakor ni bilo več videti markacije, je zašel za Begunski vrh in nenadoma došel ob 7 zvečer v Dežmanovo kočo in v njej prenočil. Drugo jutro je polezel s Kredarice na vrh Triglava, kjer je zaradi prekrasnega razgleda ostal tri četrti ure. S Kredarice je odšel z našim oskrbnikom Arhom ob 9·30 ter prispel ž njim črez Prag za Bistrico ob 12·15 opoldne zopet v Aljažev dom, ves srečen in vesel spričo tako imenitno mu uspele ture.

Iz Postojne. Jako marljivim preiskovalcem podzemskih jam: c. in kr. poročnikoma 97. pešpolka gospodoma Franu Mühlhoferju in Alfonzu Martinu ter gospodu Egidiju Cehu, učitelju v Slivjah in res. kadetu v istem polku, se je dne 24. avgusta t. l. posrečilo v podzemskih prostorih Postojnske jame prodreti naprej po sedaj še ne preiskovanem podzemskem toku Pivke. Vkljub velikim zaprekam so prodrli približno 600 m dalje nego leta 1893. znani preiskovalec jam g. Martel. Utrujenost in nastalo deževje je onemogočilo nadaljnje prodiranje. Na povratku se je poškodoval čoln v zadnjem podzemskem jezeru ob skalah in se potopil. Hrabri preiskovalci so se rešili s tem, da so prostrano jezero preplavali. Zabeležili so si mnogo jako zanimivih podatkov našli tudi veliko zalego človeških ribic (*Protheus anguineus*). Sedaj odkriti podzemski tok Pivke se vije v smeri med iztokom Unščice in med Pivko jamo.

Telefon v Triglavskem pogorju. Kakor smo čuli, razmotrivajo mnogi, kako bi z združenimi močmi napeljali telefon iz Mojstrane v Triglavsko kočo. Izvršitev te namere bi jako olajšala in pospešila promet ter preprečila marsikatero nevarnost.

Vremensko poročilo s Kredarice za mesec julij 1905. I. Srednja mesečna toplina je bila + 9·1° C; najvišja + 20·8° C 5. julija, najnižja + 0·8° C 20. julija. Zračni tlak je bil največji 562·2 mm 2. in 3. julija, najmanjši 552 mm 24. julija. — Padavine je bilo v 13 dneh 103 mm, največ 27·6 mm 29. julija. — Dvakrat je bila nevihta, trikrat je razsajal vihar, trikrat je padala toča, 1 dan je bil pa ves meglen. — Prevladovali so južni in severozahodni vetrovi. Za turistiko je bila prva polovica meseca zaradi slabega vremena in velike množine snega neugodna, izboljšale so se pa razmere proti koncu meseca, da je bilo vendar okoli 40 turistov na Kredarici, torej več nego lansko leto ob istem času.